

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

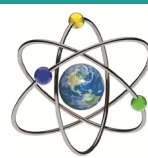

№8
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 572 sahifa,
1-avgust, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti direktori modeli: tizimli boshqaruv yondashuvi asosida shakllanishi.....	14
Abdullayeva Nafisa Shavkatovna, Maraimova Muxtabar Pulatovna	
O'smirlardagi nevroz holatining psixologik xususiyatlari.....	20
Abduraximov Doniyor Abdusaid o'g'li	
Ta'lim siyosati va o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi: xalqaro tajriba va o'zbekistonda amaliyot taqqoslamasi.....	25
Ahadova Mushtariybonu Akmal qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning hozirgi holati va o'ziga xosligi	30
Beknazarova Muxlisa O'tkir qizi	
Ta'lim sifatini oshirishda "Barkamol avlod" bolalar maktablarining zarurati va ahamiyati	33
Eshmuminova Oybarchin Botirovna	
Bolalarda nutq kamchiliklari: etiologiya, rivojlanish dinamikasi va erta aralashuv	39
Isayeva Mushtariy Alisher qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kitobxonlikka o'rgatish usullari	44
Maydonova Saboxat Sadulloyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalari qiziqishni shakllantirishning o'ziga xos jihatlari.....	48
Mingbayeva Barno Ubaydullayevna	
Pedagogical Characteristics in Enhancing Speaking Skills of Esp Learners in English Language Classes Through Digital Technologies.....	52
Pardayeva Zulaykho Yusubjonovna	
Nutq buzishlarida uchraydigan idrok jarayonining o'ziga xos xususiyatlari	55
Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi	
"Biologik savodxonlik" tushunchasi zamonaviy ta'lim paradigmasi kontekstida	59
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
O'qituvchi faoliyatida kasbiy madaniyatning o'rni	65
Umarova Feruzabonu Bobir qizi	
Gamifikatsiyalangan jismoniy tarbiya mashg'ulotlarining 11–12 yoshli o'quvchilarda emotsional barqarorlikka amaliy ta'siri.....	68
Tojiyev Baxriddin Baxtiyorovich	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	72
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Media va axborot savodxonligi 21-asr pedagoglarning asosiy kompetensiyasi sifatida.....	76
Boypolvonov Barot Djonqobulovich	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining leksik kompetensiyasini takomillashtirishning lingvistik va lingvometodik talqini.....	81
Ismoilova Zarnigor Raximjon qizi	
O'quvchi yoshlarni milliy qadriyatlar va an'analarga hurmat ruhida tarbiyalashning nazariy asoslari	86
Isokov Ravshanbek Ulug'bek o'g'li	
Pedagogik faoliyatda stress namoyon bo'lishiga ijtimoiy omillarning ta'siri	90
Jumanova Ug'loy Sodiqjonovna	
Oliy ta'lim muassasalarida nomutaxassislik yo'nalishlarida ingliz tilini o'qitishni takomillashtirish.....	96
Koshayeva Sansabila Kamiljanovna	
Ijtimoiy-ekologik madaniyatni rivojlantirishda xalqaro tajribalar va ta'lim jarayonining o'rni.....	100
Mamajonova Fotimaxon O'ktamovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ kompetentligini rivojlantirishning ahamiyati	105
Murodova Madina Karim qizi	
Elektrotexnika va elektronika fanini o'qitishning zamonaviy metodlari	108
Ortiqov Mironshoh Sodiqovich	

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini takomillashtirishda Blended learning texnologiyasini O'zbekiston oliy ta'lim tizimiga tatbiq etish.....	110
Pakirdinova Sharofat Abdumutaljonovna	
O'zbekistonda ta'lim sohasi bo'yicha strategik dasturlarni ishlab chiqish istiqbollari.....	115
Quronboyeva Mavluda Bahodirovna	
Xalqaro baholash dasturlari va neyropedagogika	120
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
6-sinf o'quvchilarida matn bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish metodikasi	123
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	
Talabalarda pedagogik qobiliyatlarni shakllantirishda pedagogik texnologiyalarning ahamiyati	128
Yusupov Ulug'bek Kadirovich	
Adabiy ta'lim jarayonida o'quvchi ma'naviy kamolotini ta'minlashda motivatsiya uyg'otish texnologiyalarini takomillashtirish	132
F. Zaynabuddinov	
Развитие поликультурной компетентности студентов в образовательной среде вуза	135
Киреева Эльвина Фларитовна	
Yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda pedagogik xususiyatlar	140
Sanayev Gayrat Shermuxamedovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalar muloqot madaniyatini tarbiyalashning pedagogik mexanizmlarini takomillashtirish	144
Boybo'riyeva Saodat O'ralovna	
Kattalar ta'limi texnologiyasi: muammolar, yondashuvlar va rivojlanish yo'nalishlari	148
Davletova A.	
Yangi O'zbekistonda inklyuziv ta'limni rivojlantirishning huquqiy asoslari	152
G'aniyeva Gulrux Tavakkaljon qizi	
Innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida bo'lajak o'qituvchilarni ma'naviy-axloqiy sifatlarini rivojlantirish	156
Madmarova Gulchexra Qodirovna	
O'lkashunoslik materiallarining oliy ta'lim jarayonida tarbiyaviy salohiyatini ochib berish	160
Mamajonov Mo'minjon	
Muhandislik grafikasi darslarida o'quv faoliyatining shaxsga yo'naltirilgan innovatsion modeli	165
Mamasidikova Gulnora Muhammad qizi	
Sun'iy intellektga asoslangan ta'limiy resurslarning pedagogik imkoniyatlari.....	169
Muhiddinov Muhiddin Nuriddin o'g'li	
Ijod maktablari o'quvchilarining badiiy-ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishda interfaol metodlarning ahamiyati.....	173
Nurmatova Shohistaxon Muhammadjonovna	
Voleybolchi qizlarni tayyorlashning differensial vositalaridan foydalanish zarurligini, ularning o'yin amplusini hisobga olgan holda aniqlash usullari	178
Odilova Feruzaxon Valijon qizi	
PIRLS baholash tizimini qo'llash vositasida mustaqil o'qishga o'rgatishda IMEN texnologiyalaridan foydalanish.....	184
Olimjonova O'g'ilxon Abdurasul qizi	
Yoshlar o'rtasida internet qaramligi va ijtimoiy izolyatsiya zamonaviy Maugli sindromining klinik ko'rinishlari	188
Polvanov Rasulbek Baxtiyarovich	
Boshlang'ich maktabda o'zbek tili darslarida differensial ta'limdan foydalanishning pedagogik shart-sharoitlari	192
Rasulova Nozigul Abdivahid qizi	
Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqini takomillashtirish	196
Sharfova Nilufar Ilhom qizi	
Xalqaro baholash dasturlari asosida ta'lim samaradorligini oshirishning pedagogik shart-sharoitlari (PIRLS misolida).....	200
Tuxtasinova Munira Ibragimovna	
Fransuz tili darslarida tabiatshunoslik atamalarini boshlang'ich sinflarda shakllantirish va o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlari.....	204
Umarova Madinabonu Bahodir qizi	

O'smir psixologik salomatligini barqarorlashtirishda art-terapiyadan foydalanishning imkoniyatlari	208
<i>Yusupxodjayeva Umida Baxodir qizi</i>	
Nofillologlarni (filolog bo'lmaganlarni) kasbiy aloqa madaniyatiga o'rgatish maqsadida zamonaviy ingliz tilining lingvometodik tahlili.....	214
<i>Zarina Itolmasova</i>	
Forsayt va qaror qabul qilishni bog'lovchi kognitiv komponentlar.....	219
<i>Hasanova Sumanbar Hamroqulovna</i>	
Разработка и внедрение виртуальных лабораторных работ по биохимии для студентов фармацевтических факультетов.....	222
<i>Мамадалиева Зарина</i>	
Abduqodir Shakuriyning ta'lim va tarbiya haqidagi umumiy qarash va g'oyalari: chuqur tahlil	226
<i>Ashurova Dilrabo Isroil qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda ijtimoiy-madaniy kompetentlikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish tizimi ..	230
<i>Jakbarova Zarifaxon Solijon qizi</i>	
Badiiy-estetik qobiliyat tuzilmasi va uning rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar	233
<i>G. S. Kaxarova</i>	
Umumta'lim maktablarida informatika o'qitish asosida ta'limni raqamlashtirishning metodologik asoslari...	236
<i>Mamajanov Rakhmatilla Yakubjanovich</i>	
Shaxsda ma'naviy intellektni rivojlanishiga qadriyatlar yo'nalganligining ta'siri.....	240
<i>Mirxoliqova Charos Xabibullayevna</i>	
O'qituvchilarning sun'iy intellekt bo'yicha kompetentligini rivojlantirishda metodik yondashuv	244
<i>Najmetdinova Nargiza Sayfetdinovna</i>	
Ismlarning ma'noliligi va ularni o'qitishda lingvopedagogik yondashuvlar	252
<i>Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich</i>	
Fitnes-aerobika mashqlaridan foydalangan holda sog'lomlashtirish mashg'ulotlari uslubiyati.....	258
<i>Shaxriddinova Laylo Nurxonovna</i>	
Raqamli ta'lim texnologiyalarining didaktik va "learning analytics"ning nazariy asoslari	262
<i>Sulaymanov Zulqaynar Rajabali o'g'li</i>	
Esse yozishni o'rgatishda zamonaviy metodlar.....	268
<i>Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi</i>	
Iqtisodiy matnlar tarjimasini o'rgatishda raqamli simulyatsiya va virtual reallik (VR) texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	272
<i>Xujanazarova Nozima Omonjonovna</i>	
Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning ilmiy metodologik asoslari	275
<i>Axmedov Nodir Sadir o'g'li</i>	
Talaba-yoshlarda qo'shiq ijrochilik san'atini shakllantirishning zamonaviy pedagogik xususiyatlari: ta'lim islohotlari kontekstida yondashuv.....	279
<i>Begisbay Temirbayev</i>	
Xorijiy davlatlarda biologiya o'qituvchilarini tayyorlash tajribasi va uni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari.....	283
<i>Hayitov Abdirasul Eshdavlatovich</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalari talabalariga umumiy fizika kursini o'qitishda virtual laboratoriyalarning ahamiyati.....	286
<i>Abdurakibov Akmal Abdugaparovich</i>	
Ixtisoslashtirilgan maktab o'quvchilarining gapirish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishda yangi – "instruksional texnologiya" va sun'iy intellektga tayanib o'qitish metodologiyasi.....	290
<i>Abrorxo'ja Muminxo'jayev Muksumxodjayevich</i>	
Jaloliddin Rumiy fikrlarining hozirgi yoshlarga ta'siri	296
<i>Allayarov Doniyor Islom o'g'li</i>	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.....	298
<i>Aygul Aralbayevna Urazimbetova</i>	
Sud psixologik ekspertizasida travmatik tajriba (PTSD) fonida emotsional reaksiya va ko'rsatma sifati o'rtasidagi bog'liqlik.....	301
<i>Dehqonboyev Shohjahon Oybek o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'limda 4 "K" kompetensiyalarini rivojlantirishdagi muhim dolzarbliklar	307
<i>Idiyeva Gulchehra Izomovna</i>	

Bikaryer oilalarda gender rollar integratsiyasi jarayonidagi psixologik omillar.....	311
<i>Ishboboyeva Gulbarchin Rustam qizi</i>	
Talabalar mustaqil ta'limini tashkil etishda sun'iy intellekt texnologiyalarida foydalanish muammolari va yechimlari.....	315
<i>Karshiyeva Dilnoza Utkirjonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning metakognitiv ko'nikmalarini shakllantirishda reflektiv yondashuv.....	319
<i>Laylo Baxtiyor qizi Axmedova</i>	
1939-1945-yillarda O'zbekiston hududida qishloq xo'jaligidagi paxtachilik va oziq-ovqat muammolari.....	323
<i>Mutallibjonov Boburmirzo Muzaffarovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalari talabalarining tajriba oxiri jismoniy tayyorgarligi darajasi dinamikasi.....	328
<i>Samadov Sardor Sodiqovich</i>	
O'zbekiston umumta'lim maktablarida mazmun va til integratsiyalashgan o'qitish (CLIL) yondashuvining pedagogik va amaliy imkoniyatlari.....	335
<i>Tursunaliyeva Muattar Alisher qizi</i>	
O'rta maktab 11-sinf o'quvchilarining lug'at boyligini oshirishda turli metodlarning o'rni.....	340
<i>Xamzayeva Ruxshona Abdusamadovna</i>	
Umumta'lim maktablardagi ingliz tili o'quv darsliklari tahlili.....	344
<i>Xiloldinova Zulayho</i>	
Ingliz klassik adabiyoti orqali talabalar ma'naviy-axloqiy dunyoqarashini shakllantirishning innovatsion yondashuvlari.....	348
<i>Ziyotov Farruh Saodilla o'g'li</i>	
XVI asr oxiri va XVII asr boshlarida ingliz dramasi janri va uslub xususiyatlari.....	352
<i>Sherqulova Zuloyho Dilshod qizi</i>	
Биохимическая роль витаминов как кофакторов в метаболических процессах организма.....	356
<i>М. У. Джалилов</i>	
ESL/EFL (ingliz tili ikkinchi/chet til sifatida) kontekslarida lug'at boyligini rivojlantirishda loyiha asosidagi ta'lim (PBL – Project-Based Learning): tajribalar, natijalar va O'zbekiston sharoiti uchun tavsiyalar.....	359
<i>Masharibova Sayyora Ahmedovna</i>	
Maktabga tayyorlov yoshidagi bolalarda kognitiv tezkorlikni rivojlantirishda multisensor yondashuvning samaradorligi.....	364
<i>Musratova Zilola</i>	
Yangi O'zbekiston sharoitida talabalarning tarixiy dunyoqarashini rivojlantirishda tarixiy ongning ahamiyati.....	367
<i>Shadibekova Dildora Fazildjanovna</i>	
O'zbekiston maktablarida ingliz tili darslarida tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: yuqori sinflarda eksperimental tadqiqot dizayni.....	371
<i>Ahmadjonova Diyora Dilshod qizi</i>	
Texnika oliy ta'lim muassasalarida umumiy kimyo kursini integrativ takomillashtirishning ilmiy metodik asoslari.....	376
<i>A. A. Xaydarov</i>	
Sport faoliyatida pedagogning o'rni.....	380
<i>Isoqov Nuriddin Halim o'g'li</i>	
Katta maktabgacha yoshdagi yengil dizartriya nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalarning lug'at boyligini tekshirish.....	384
<i>Mamatova Aziza Bo'riboevna, Xayrulloeva Marjona Tuychi qizi</i>	
Sharqiy mintaqalarda ajrimdan keyingi erkaklarning psixologik holati: an'anaviylik va zamonaviylik o'rtasida.....	387
<i>Nazokat Xudoyqulova</i>	
Modellashtirish jarayonida "Geogebra" matematik dasturining imkoniyatlari.....	393
<i>O. Halimov, M. Jo'raqulova</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijodiy fikrlashini rivojlantirishning pedagogik psixologik asoslari.....	398
<i>Ozoda Tolipova, Jumaboyeva Zarnigor</i>	
Shaxsda psixologik barqarorlikni rivojlantirish omillari.....	403
<i>Ozoda Tolipova</i>	
Oilaviy qo'llab-quvvatlovsiz sportchilarda yolg'izlik hissi va depressiv belgilarning paydo bo'lishi.....	407
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	

Duduqlanuvchi bolalar bilan olib boriladigan logopedik ishlarda oilaning o'рни	410
Raxmatova Elmira Shavkat qizi	
Ajrashgan oilalarda voyaga yetmagan bolalarning psixologik moslashuv darajasi	413
Ro'ziyeva Zilola Fayzulla qizi	
Rinolaliya nutq nuqsoniga ega bolalar bilan operatsiyadan oldingi davrda olib boriladigan logopedik ishlar	417
Shokirova Shaxnoza Dilmurodovna, Nig'matova Movluda Asatulla qizi	
Erta turmush qurish muammosining ijtimoiy psixologik asoslari	421
Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi	
Pedagogik kompetentlikni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning ahamiyati	424
G'ofurova Mohidil Sayfutdin qizi	
Integrativ yondashuv asosida v-vi sinflarni raqamli texnologiya vositasida o'qitishning pedagogik va psixologik mezonlari	427
Abdug'afur Avliyoqulov	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining akmeologik pozitsiyasini rivojlantirish	432
Aralova Dilafruz Dushaboy qizi	
Pedagogical Foundations for the Development of National Sports Within the Framework of Physical Education for Schoolchildren	436
Aximbetov Bayrambay Kanatbayevich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida zamonaviy integrativ metodlar asosida ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishning didaktik modeli	441
Boltayeva Xolida	
O'smirlarda gender infekatsiya namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi psixologik omillar	446
Karimova Gulhumor Shodi qizi	
Talabalarni psixologik treninglar asosida ijtimoiylashtirish omillari	449
Omonova Oyguil Qodir qizi	
Talabalarda bashoratlash ko'nikmalarini shakllantirishning ilmiy pedagogik masalalari	454
Rustamov Bektosh Ximmatovich	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining badiiy ijod qobiliyatlarini rivojlantirish tamoyillari	458
Saddinov Alisher Atadjanovich	
How to Teach Vocabulary in EFL Classrooms	462
Sarvinov Mirzaliyeva	
Urologiyani o'qitishda interaktiv, multimedia, raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi	465
Sayfedinov Sanjarbek Ikramovich	
Taekvondochilarni yillik siklda tayyorlashni rejalashtirish xususiyatlari	469
A. A. Nuritdinov	
Ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatishda elektron korpuslar, KWIC, Word Sketch va Konkordans usullarini qo'llash	472
Amonova Mahbuba Olimovna	
Innovatsion pedagogik texnologiyalar yordamida maktabgacha ta'limda integratsiyalashgan ta'limni tashkil etish	476
Asqarova Dilafruz	
Maktab ta'limida o'quvchilar bilan munosabatlarni boshqarish (CRM) tizimlari bilan integratsiya	479
Hamzayeva Kamola Norbek qizi, Duvlanova Mashhura Fahriddin qizi	
Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish jarayonining psixologik asoslari	483
Ibragimov Aziz Tulkunovich	
Sensor afaziyada olib boriladigan logopedik ishlar mazmuni	487
Otajonova Dilrabo Ramil qizi	
Oilada shaxslararo munosabatlarning ijtimoiy-pedagogik tahlili	491
Palvannazirova Yulduz Hasanboy qizi	
Maktab o'quvchilari og'zaki nutqini metaforani o'qitish orqali rivojlantirish metodikasini takomillashtirish (5–7-sinflar misolida)	495
Rustamova Dilfuzaxon Vohidjon qizi	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini baholash mezonlari va usullari	500
Tojiboyeva Shohistaxon Komiljonovna	

O'quvchilarning tanqidiy fikrlash salohiyatini aniqlashda PISA topshiriqlari asosida diagnostika metodikasi	504
Jumayev Sanjar Soatmumin o'g'li	
The Impact of Family, Environment and Early Childhood Development on Motivation	507
Ayakulov Ulugbek Abdugaffor ugli	
Talabalarning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish texnologiyalarini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari	511
Hamdamova Mahzuna Tursunovna	
Axborot xurujlari sharoitida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining tanqidiy fikrlashini shakllantirish metodikasi	516
Tojiboyeva Shohistaxon Komiljonovna	
Umumta'lim maktablarida o'quvchilarni musiqaga qiziqtirishda pedagogik mahorat	520
Adhamjonova Mubina Nosir qizi	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarini tayyorlashda lingvo-akme integratsiyasi afzalliklari	525
Davlatova Firuza Kamolovna	
Ta'lim jarayonida loyiha metodidan foydalanishning asosiy tamoyillari	531
Iminova Muhayyo Aslanbekovna	
Enhancing Creative Communicative Competence in Senior Secondary Students Through Problem-Based Learning	534
Jumaniyozova Muxayyo Sapparboyevna	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida kreativ yozma nutq kompetensiyasini shakllantirish strategiyasini takomillashtirish	539
Rajabova Zebiniso Anvarovna	
Ta'lim samaradorligini oshirishda zamonaviy yondashuvlar va ularning istiqbollari	543
Raxmatov Uchkun Ergashevich	
Сравнительный анализ теорий стресса: подходы селье, Лазаруса и Хобфолла в повседневных стрессовых ситуациях	551
Туракулова Дурдона Боходировна	
Xorij va O'zbekiston me'yoriy hujjatlarida o'qish kompetensiyasiga qo'yilgan zamonaviy talablar va ularning qiyosiy tahlili	555
Soliyev Umidjon Yulchivoyevich	
Talabalarda ekologik ong orqali yoshlar salomatligini saqlashni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalarning klassifikatsiyasi	560
Tadjibayeva Gavxaroy Ismailovna	
Pedagogik innovatsiyalarni ta'lim jarayoniga joriy etishning metodik asoslari	564
Usmonov Maxsud Tulqin o'g'li	
Quyi Zarafshon tabiatining antropogen omillar ta'sirida o'zgarishi va landshaftlarining antropogen modifikatsiyalanishi	568
Samyayev Anvar Kadirovich	

TALABALARDA EKOLOGIK ONG ORQALI YOSHLAR SALOMATLIGINI SAQLASHNI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING KLASSIFIKATSIYASI

Tadjibayeva Gavxaroy Ismailovna

Namangan davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya: Maqolada talabalarda ekologik ongni rivojlantirish orqali yoshlar salomatligini saqlash va mustahkamlashga qaratilgan pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqotda ekologik ong va yoshlar salomatligi o'rtasidagi uzviy bog'liqlik, pedagogik texnologiyalar orqali ekologik madaniyatni shakllantirish hamda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish masalalari ilmiy va murakkab nuqtai nazardan yoritilgan. Maqolada ekologik pedagogika, interaktiv metodlar, amaliy mashg'ulotlar, ekologik loyihalar va treninglar orqali talabalarning jismoniy, psixologik hamda ijtimoiy salomatligini mustahkamlash mexanizmlari tahlil qilinadi. Shu bilan birga, xorijiy va mahalliy tadqiqotlar natijalari sintez qilinib, pedagogik texnologiyalarni klassifikatsiyalash orqali ekologik ongni rivojlantirish va yoshlar salomatligini saqlashning samarali strategiyalari aniqlanadi.

Kalit so'zlar: ekologik ong, pedagogik texnologiyalar, talabalarda ekologik madaniyat, yoshlar salomatligi, sog'lom turmush tarzi, interaktiv metodlar, ekologik pedagogika, amaliy mashg'ulotlar, barqaror rivojlanish, pedagogik strategiyalar.

Abstract: This article analyzes the theoretical and practical foundations of pedagogical technologies aimed at preserving and strengthening youth health through the development of environmental awareness in students. The study highlights the close interconnection between environmental awareness and youth health, the formation of ecological culture, and the promotion of a healthy lifestyle through pedagogical technologies from a scientific and comprehensive perspective. The article examines mechanisms for enhancing students' physical, psychological, and social health through ecological pedagogy, interactive methods, practical activities, ecological projects, and training sessions. Additionally, results from both international and local studies are synthesized, and through the classification of pedagogical technologies, effective strategies for developing environmental awareness and preserving youth health are identified.

Key words: environmental awareness, pedagogical technologies, students' ecological culture, youth health, healthy lifestyle, interactive methods, ecological pedagogy, practical activities, sustainable development, pedagogical strategies.

Аннотация: В статье анализируются теоретические и практические основы педагогических технологий, направленных на сохранение и укрепление здоровья молодежи через развитие экологического сознания у студентов. В исследовании освещается тесная взаимосвязь между экологическим сознанием и здоровьем молодежи, формированием экологической культуры и продвижением здорового образа жизни через педагогические технологии с научной и комплексной точки зрения. В статье рассматриваются механизмы укрепления физического, психологического и социального здоровья студентов посредством экологической педагогики, интерактивных методов, практических занятий, экологических проектов и тренингов. Кроме того, синтезируются результаты зарубежных и местных исследований, и путем классификации педагогических технологий определяются эффективные стратегии развития экологического сознания и сохранения здоровья молодежи.

Ключевые слова: экологическое сознание, педагогические технологии, экологическая культура студентов, здоровье молодежи, здоровый образ жизни, интерактивные методы, экологическая педагогика, практические занятия, устойчивое развитие, педагогические стратегии.

KIRISH

Yoshlar salomatligi va ekologik ong – zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim komponentlaridan biri bo'lib, ular inson resursining barqaror rivojlanishi va jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Barqaror rivojlanish, ekologik muammolar va yoshlarning sog'lom turmush tarzini shakllantirish global e'tibor markazida bo'lib, pedagogik jarayon orqali ekologik ongni rivojlantirish yoshlar salomatligini saqlashning

samarali vositasi hisoblanadi ^[1]. Shu nuqtayi nazardan, pedagogik texnologiyalarni ekologik ongni shakllantirish va talabalarda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishga yo'naltirish dolzarb ilmiy hamda amaliy vazifa hisoblanadi.

Pedagogik yondashuv nuqtai nazaridan, ekologik ong va yoshlar salomatligi o'rtasidagi bog'liqlik murakkab, multidisipliner tizim sifatida qaraladi ^[2]. Ta'lim jarayoni nafaqat bilim berish, balki ekologik mas'uliyat va sog'lom turmush tarzini shakllantirish orqali talabalarning psixofizik barqarorligini mustahkamlash vazifasini ham bajaradi. Interaktiv metodlar, ekologik loyihalar, amaliy mashg'ulotlar va treninglar pedagogik texnologiyalarning eng samarali shakllaridan bo'lib, ular talabalarda ekologik ongni rivojlantirish, stressni kamaytirish va jismoniy faoliyatni rag'batlantirish orqali yoshlar salomatligini saqlashga xizmat qiladi ^[3].

Shuningdek, ekologik aspektlar ham yoshlar salomatligiga bevosita ta'sir qiladi. Havo sifati, suv resurslari, shovqin darajasi va yashash muhiti kabi omillar jismoniy hamda ruhiy salomatlikni shakllantiradi. Shu sababli, pedagogik jarayonda ekologik ongni rivojlantirish va tabiat bilan muloqotni rag'batlantirish yoshlarning sog'lom turmush tarzini qabul qilish, immunitetni mustahkamlash va stressga chidamliligini oshirishga yordam beradi ^[4]. Global tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, tabiatda faoliyat, ekologik loyihalarda ishtirok va ochiq havoda mashg'ulotlar yoshlarning depressiya va bezovtalik darajasini kamaytiradi, hamda ularning jismoniy va psixologik salomatligini yaxshilaydi ^[5].

Pedagogik va ekologik yondashuvlar bir-birini to'ldiruvchi xarakterga ega. Ekologik pedagogika orqali yoshlar tabiatni qadrlash, uning resurslarini asrash va sog'lom hayot tarzini qabul qilishni o'rganadilar. Shu bilan birga, pedagogik metodlar – interaktiv darslar, amaliy mashg'ulotlar, treninglar va ekologik loyihalar – talabalarning ekologik mas'uliyatini oshirish hamda jismoniy faollikni rag'batlantirish orqali ularning salomatligini mustahkamlashga xizmat qiladi ^[6].

Nazariy jihatdan, ekologik ongni rivojlantirish va yoshlar salomatligini saqlash bo'yicha pedagogik texnologiyalarning integratsiyalashgan modeli zamonaviy ta'limning asosiy strategik yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqot ekologik pedagogika va yoshlar salomatligi o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni, pedagogik texnologiyalarning klassifikatsiyasini va ularning amaliy samaradorligini tahlil qilishga qaratilgan.

Tadqiqotning asosiy maqsadi – talabalarda ekologik ongni rivojlantirish orqali yoshlar salomatligini saqlashni optimallashtirish hamda pedagogik texnologiyalarni samarali klassifikatsiyalash orqali pedagogik jarayonning barqarorligini ta'minlashdir. Shu nuqtayi nazardan, tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat: birinchidan, pedagogik texnologiyalarni ekologik ongni shakllantirish va talabalarda sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish nuqtai nazaridan tahlil qilish; ikkinchidan, ekologik va pedagogik omillarning talabalarning jismoniy hamda psixologik salomatligiga ta'sir mexanizmlarini aniqlash; uchinchidan, tadqiqot natijalarini pedagogik amaliyotga tatbiq etish orqali yoshlar salomatligini saqlash va ekologik madaniyatni rivojlantirish bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqish.

Shu tarzda, ushbu tadqiqot ekologik pedagogika va yoshlar salomatligi o'rtasidagi murakkab uzviy bog'liqlikni ilmiy va amaliy nuqtai nazardan ochib beradi, hamda pedagogik texnologiyalarni klassifikatsiyalash orqali ta'lim jarayonida ekologik ong va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishning samarali mexanizmlarini aniqlashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Talabalarda ekologik ong orqali yoshlar salomatligini saqlash va mustahkamlash masalasi pedagogika va ekologiya sohalarining kesishish nuqtasida joylashgan. Xorijiy tadqiqotlar orasida, masalan, amerikalik olim Richard Louv va nemis ekologik pedagogika mutaxassisi Hermann Betxning ishlarini alohida ta'kidlash mumkin. Louv o'zining "Last Child in the Woods" asarida yoshlar va tabiat o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qiladi, shuningdek, ochiq havoda faoliyat va ekologik loyihalarda ishtirokning psixologik hamda fiziologik salomatlikka ijobiy ta'sirini ilmiy asoslaydi ^[7]. Louvga ko'ra, tabiat bilan muloqot depressiya va stress darajasini kamaytiradi, jismoniy faollikni oshiradi va ekologik ongni shakllantiradi, bu esa pedagogik jarayonda yoshlar salomatligini saqlashning samarali vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Nemis olimi Hermann Betx esa ekologik pedagogika kontseptsiyasini tizimli va metodologik jihatdan rivojlantirib, pedagogik jarayonda ekologik bilim va amaliy ko'nikmalarni tatbiq etish orqali yoshlar salomatligini saqlash va ekologik madaniyatni shakllantirishga urg'u beradi. Betx tadqiqotlarida ekologik pedagogika faqat tabiat bilan muloqotga emas, balki interaktiv darslar, ekologik loyihalar va amaliy mashg'ulotlar orqali barqaror rivojlanish tamoyillarini o'quv jarayoniga integratsiyalash orqali amalga oshirilishi kerakligi ta'kidlanadi ^[8]. Shu nuqtayi nazardan, pedagogik yondashuv ekologik madaniyatni shakllantirish va yoshlar salomatligini mustahkamlashni bir-birini to'ldiruvchi jarayon sifatida ko'rsatadi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, Louv va Betx tadqiqotlari bir-birini to'ldiruvchi xususiyatga ega. Louv yoshlar va tabiat o'rtasidagi psixologik hamda fiziologik bog'liqlikka urg'u berar ekan, Betx pedagogik metodlar

orqali bu bog'liqlikni tizimli va amaliy asosda mustahkamlashga e'tibor qaratadi. Shu tarzda, ekologik pedagogika va yoshlar salomatligini saqlashning pedagogik yondashuvlari bir-birini integratsiyalashgan tarzda to'ldirib, talabalarda ekologik ongni rivojlantirish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishning samarali mexanizmlarini shakllantiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqot talabalarda ekologik ongni rivojlantirish orqali yoshlar salomatligini saqlash va mustahkamlashning pedagogik texnologiyalarini tizimli tarzda o'rganishga qaratilgan. Tadqiqotning metodologik yondashuvi kompleks bo'lib, u pedagogik va ekologik komponentlarni birlashtirish orqali yoshlar salomatligi hamda ekologik madaniyatni shakllantirish mexanizmlarini aniqlashga xizmat qiladi.

Asosiy ilmiy metod sifatida qiyosiy-analitik metod ishlatilgan, u pedagogik texnologiyalar va ekologik yondashuvlarni solishtirish, ularning samaradorligini aniqlash hamda talabalarda ekologik ongni rivojlantirish orqali salomatlikni saqlash mexanizmlarini tahlil qilish imkonini berdi. Shu bilan birga, dialektik metod tadqiqot jarayonida ekologik va pedagogik jarayonlarning ziddiyatli hamda dinamik tabiati, ularning talabalarning psixofizik barqarorligiga ta'sir mexanizmlarini ilmiy asosda ochib berish uchun qo'llanildi.

Tadqiqotning metodologik asosida tizimli yondashuv ham muhim o'rin tutadi. Bu yondashuv pedagogik va ekologik omillarning murakkab strukturaviy bog'liqligini aniqlash, ularning talabalarning salomatligiga ta'sirini mantiqiy yaxlitlikda baholash va pedagogik texnologiyalarni optimallashtirish imkonini berdi. Shu tarzda tizimli tahlil ekologik-pedagogik texnologiyalarni klassifikatsiyalash va amaliy samaradorligini aniqlashda nazariy asos sifatida xizmat qiladi. Shuningdek, kontent-analiz metodi tadqiqotda ekologik pedagogika va yoshlar salomatligiga oid xorijiy hamda mahalliy ilmiy manbalarni tahlil qilishda ishlatildi. Bu metod yordamida Louv va Betx kabi olimlarning tadqiqotlari sintez qilindi, ekologik-pedagogik texnologiyalar orqali talabalarda ekologik ongni rivojlantirish va salomatlikni mustahkamlash mexanizmlari ilmiy asosda yoritildi.

Empirik qismda pedagogik-eksperimental metod qo'llanilib, talabalarda ekologik ongni rivojlantirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish maqsadida kuzatuv, suhbat, anketa va ekologik loyihalarda ishtirok kabi vositalar ishlatildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, talabalarda ekologik ongni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalar yoshlar salomatligini saqlash va mustahkamlashda yuqori samaradorlikka ega. Empirik tadqiqot davomida o'tkazilgan pedagogik eksperimentlar, anketa va kuzatuvlar orqali ekologik pedagogika vositalarining talabalarning psixofizik barqarorligiga ta'siri aniqlangan. Shuni ta'kidlash lozimki, ekologik loyihalar va amaliy mashg'ulotlarda ishtirok etgan talabalar orasida stress darajasi sezilarli darajada kamaygan, jismoniy faollik va sog'lom turmush tarzini qabul qilish ko'rsatkichlari esa oshgan.

Talabalarda ekologik ongni rivojlantirish orqali yoshlar salomatligini saqlash pedagogik va ekologik yondashuvlarning kesishish nuqtasida turadi va bu masala ilmiy bahs-munozaralarda, global tadqiqotlarda keng o'rganilgan. Shu kontekstdagi eng mashhur tadqiqotchilardan biri amerikalik olim Richard Selvin bo'lib, u yoshlar va tabiat o'rtasidagi psixologik hamda fiziologik bog'liqlikni markaziy mavzu sifatida ko'rsatadi. Selvinning tadqiqotlari shuni ko'rsatdiki, tabiat bilan muloqot, ochiq havodagi mashg'ulotlar va ekologik loyihalarda ishtirok yoshlarning stress darajasini sezilarli darajada kamaytiradi, depressiya va bezovtalikning oldini oladi hamda jismoniy faollikni oshiradi. Shu nuqtayi nazardan, Selvin ekologik pedagogik yondashuvni yoshlar salomatligini mustahkamlashning samarali vositasi sifatida tavsiya qiladi ^[9].

Biroq nemis olimi Hermann Betxin ekologik pedagogika va yoshlar salomatligi masalasiga tizimli yondashadi. Betxin fikricha, ekologik ongni rivojlantirish faqat tabiat bilan bevosita muloqot orqali emas, balki pedagogik texnologiyalar, interaktiv darslar, ekologik loyihalar va barqaror rivojlanish tamoyillarini ta'lim jarayoniga integratsiyalash orqali amalga oshirilishi kerak. Betxin tadqiqotlarida ekologik pedagogika tizimli va metodologik yondashuv orqali yoshlar salomatligini saqlash hamda ekologik madaniyatni shakllantirishni ta'minlaydi va shu bilan pedagogik jarayon samaradorligini oshiradi ^[10].

Mazkur ikki olim o'rtasidagi polemikada muhim masala shundan iboratki, Selvin tabiat bilan muloqotning psixologik va fiziologik foydalariga urg'u berar ekan, Betxin tizimli va metodologik yondashuv orqali pedagogik jarayonni optimallashtirishga e'tibor qaratadi. Shu tarzda, ekologik pedagogika va yoshlar salomatligini saqlash yondashuvlari bir-birini to'ldiruvchi xarakterga ega. Selvinning fikricha, ochiq havodagi faoliyat va ekologik loyihalarda ishtirok psixofizik barqarorlikni oshiradi, Betxin esa pedagogik texnologiyalar orqali bu barqarorlikni tizimli va uzviy ravishda mustahkamlashga yordam beradi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot shuni ko'rsatdiki, talabalarda ekologik ongini rivojlantirish orqali yoshlar salomatligini saqlash va mustahkamlash pedagogik hamda ekologik yondashuvlarning uzviy integratsiyasini talab qiladi. Tadqiqot davomida amalga oshirilgan empirik va nazariy tahlillar shuni aniqladiki, ekologik pedagogika va pedagogik texnologiyalar bir-birini to'ldiruvchi va sinergik xarakterga ega bo'lib, ular talabalarda jismoniy, psixologik va ijtimoiy salomatlikni oshirish, ekologik mas'uliyatni shakllantirish va barqaror rivojlanish tamoyillarini singdirish imkonini beradi. Tahlillar Selvin va Betxin kabi xorijiy olimlarning tadqiqotlari bilan uzviy bog'liq holda shuni ko'rsatadiki, tabiat bilan bevosita muloqot va ekologik loyihalarda ishtirok psixologik barqarorlikni oshiradi, depressiya va stress darajasini kamaytiradi, jismoniy faoliyatni rag'batlantiradi, pedagogik texnologiyalar esa bu jarayonni tizimli va metodologik jihatdan mustahkamlaydi. Shu tarzda, ekologik pedagogika va pedagogik yondashuvlarni birlashtirish orqali talabalarda ekologik ongini shakllantirish va yoshlar salomatligini saqlashning kompleks va samarali modeli yaratiladi. Tadqiqot natijalari shuni ham ko'rsatdiki, pedagogik texnologiyalarning klassifikatsiyasi, interaktiv darslar, amaliy mashg'ulotlar, ekologik loyihalar va treninglar pedagogik jarayonning asosiy vositalari sifatida talabalarining ekologik ongini rivojlantirish va salomatligini saqlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ekologik komponentlar – tabiat bilan muloqot, resurslarni tejash va ekologik muhitni o'rganish – pedagogik jarayon bilan uzviy bog'lanib, yoshlar salomatligiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, talabalarda ekologik ongini rivojlantirish va yoshlar salomatligini saqlashga qaratilgan pedagogik texnologiyalarning uzviy integratsiyasi zamonaviy ta'lim tizimida barqaror rivojlanish va ekologik madaniyatni shakllantirishning samarali mexanizmini yaratadi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, ekologik pedagogik yondashuv va pedagogik texnologiyalarni integratsiyalashgan tarzda qo'llash pedagogik jarayon samaradorligini oshirish, talabalarda ekologik ongini rivojlantirish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish bo'yicha ishonchli ilmiy hamda amaliy poydevor yaratadi. Shu bilan birga, ushbu tadqiqot pedagogik va ekologik yondashuvlarning uzviy bog'liqligini tasdiqlab, yoshlar salomatligini saqlash va ekologik madaniyatni rivojlantirish bo'yicha kompleks strategiyalarni ishlab chiqish uchun ilmiy asos yaratdi. Natijada, pedagogik jarayonning innovatsion va barqaror shakllarini tatbiq etish orqali talabalarda ekologik ongini rivojlantirish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilishning samarali modeli shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xodjayeve S. N. Ekologik tarbiya va Konstitutsiya // Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyalar. – 2025. – T. 1. – №. 2. – S. 319-321.
2. Diloram M., Shohbozbek E. O'zbekistonda yoshlarning ma'naviy dunyo qarashini rivojlantirishning pedagogik asoslari // Global Science Review. – 2025. – T. 4. – №. 5. – S. 207-215.
3. Xusanovich K. S. Globallashuv jarayonida yoshlarda ekologik madaniyatni shakllantirishning dolzarb muammolari // Лучшие интеллектуальные исследования. – 2025. – T. 44. – №. 5. – S. 63-74.
4. Maxliyo S., Shohbozbek E. Yoshlarning ma'naviy dunyo qarashini shakllantirishda maktabgacha ta'limning o'rni // Global Science Review. – 2025. – T. 4. – №. 4. – S. 83-89.
5. Shukurullo E. Ekologik madaniyatning yoshlar hayotidagi o'rni // Yurt faxri. – 2025. – T. 1. – №. 1.
6. Atxamjonovna B. D., Shohbozbek E. Respublikamizda maktabgacha ta'limda yoshlarning ma'naviy dunyoqarashini shakllantirish // Global Science Review. – 2025. – T. 4. – №. 5. – S. 221-228.
7. Almatova Z. X., Norqo'ziyeva S. B., Janzoqova Ch. S. O'quvchilarda ekologik tarbiyani shakllantirish // O'zbekiston Respublikasi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi, Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti: "Biologik resurslardan samarali foydalanish, saqlash". – S. 255.
8. Abdusattarovna O. X., Shohbozbek E. Ijtimoiy falsafada zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida sog'lom turmush tarzini shakllantirish // Global Science Review. – 2025. – T. 4. – №. 5. – S. 175-182.
9. To'raqulova V. Milliy-ma'naviy qadriyatlar asosida o'quvchilarda ekologik kompetensiyani shakllantirish metodikasini takomillashtirish // Problems and Solutions of Scientific and Innovative Research. – 2025. – T. 2. – №. 5. – S. 98-102.
10. Nozima A., Shohbozbek E. Ta'lim muassasalarida axborot texnologiyalarini joriy etishning boshqaruv strategiyalari // Global Science Review. – 2025. – T. 4. – №. 2. – S. 23-32.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.